

Список використаних джерел

1. Garo Law Office. URL : <https://garo.law/uk/v-ukraini-ziavytsia-derzhavna-sluzhba-u-spravakh-ditei/>
2. В Україні створена нова державна служба у справах дітей. *Юридична практика*. 2022. № 5-6. С. 1258-1259. URL : <https://pravo.ua/articles/v-interesakh-ditei/>
3. Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо створення центрального органу виконавчої влади в сфері захисту прав дітей – Державної служби України у справах дітей: Постанова Верховної Ради України від 30.11.2021 р. № 1913-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1913-IX#Text>.
4. Про утворення Державної служби України у справах дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.2022 р. № 23 (втратила чинність). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23-2022-%D0%BF#Text>.
5. Деякі питання Державної служби у справах дітей: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 29.09.2023 р. № 1048. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1048-2023п#n10>.
6. Конопльова М. В Україні створили Державну службу у справах дітей. URL : <https://shotam.info/v-ukraini-stvoryly-derzhavnu-sluzhbu-u-spravakh-ditei/>.

Лідія СУКМАНОВСЬКА

доцент кафедри адміністративного
права та поліцейської діяльності
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Микола РЕПАН

старший викладач кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ТА НАВИЧОК У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Упродовж останнього часу в Україні спостерігається підвищений інтерес до питань превенції та протидії домашньому насильству, що розглядається як одна з гострих соціальних проблем сучасності. Навіть до початку повномасштабної військової агресії в країні активно проводилася активна інформаційна кампанія за участю держави та громадських організацій. Ця ініціатива мала на меті роз'яснення сутності проблеми домашнього насильства, інформування населення про функціонування спеціалізованих служб та установ, які надають підтримку особам, що постраждали від таких дій. Відзначається спільна робота державних органів

та недержавних організацій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Значна увага приділяється імплементації нових законодавчих положень, спрямованих на вдосконалення роботи з особами, які вчиняють домашнє насильство.

Запобігання та протидію домашньому насильству здійснює все більше державних та громадських інституцій. Без перебільшення провідним суб'єктом із запобігання та протидії домашньому насильству є Національна поліція, уповноважені підрозділи якої реагують, безпосередньо припиняють правопорушення, пов'язані із домашнім насильством, а також притягають кривдників до юридичної відповідальності за учинені протиправні діяння. Важлива складова діяльності уповноважених підрозділів органів Національної поліції – робота із дітьми, постраждалими від домашнього насильства й дітьми-кривдниками.

Насильство, спрямоване проти дітей, є глибоко вкоріненим соціальним явищем, що, ймовірно, збереже свою актуальність і в майбутньому. Історичні та сучасні реалії демонструють численні форми жорстокого поводження з неповнолітніми, включаючи летальні випадки внаслідок голоду, загибелі під час збройних конфліктів (від обстрілів та бомбардувань), убивства в місцях компактного проживання біженців, сексуальне насильство, експлуатацію (включаючи залучення до жебракування та проституції), позбавлення базових потреб (житла, їжі, одягу, необхідних речей, засобів для існування), а також ігнорування їхніх потреб та інтересів. Діти, як найбільш вразлива та беззахисна частина суспільства, стають об'єктами жорстокого поводження та нехтування їхніми правами, що проявляється у різноманітних формах. Та незалежно від виду наслідки такого ставлення завжди є тяжкими, завдаючи значної шкоди їхньому фізичному та психічному здоров'ю, розвитку, соціалізації, створюючи загрозу їхньому життю та навіть призводячи до смерті.

Здійснення заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, учиненому дітьми та стосовно дітей, а також жорстокому поводженню щодо дітей відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої Наказом МВС України № 1044 від 19.12.2017 р. здійснюється підрозділами ювенальної превенції Національної поліції України [1].

Поліцейський ювенальної превенції, виявивши факт жорстокого поводження щодо дитини:

- приймає заяву або складає протокол прийняття усної заяви від дитини (якщо така дитина не досягла 16-річного віку – від батьків, законних представників дитини чи іншої дорослої особи, що не причетна до учинення насильницьких дій щодо дитини);
- складає рапорт про виявлений випадок насильства щодо дитини;
- уживає заходів із внесення інформації до журналу Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

– при існуванні загрози життю чи здоров'ю дитини вживає заходів із термінового вилучення дитини з сім'ї (закладу) й подальшого її влаштування [2].

У випадку, якщо в ході проведення оцінки рівня безпеки дитини виявлено (підтверджено) загрозу її життю або здоров'ю, така дитина негайно доправляється до установи системи охорони здоров'я для здійснення та фіксації результатів медичного огляду, проведення судово-медичного обстеження, надання відповідної медичної допомоги, зокрема стаціонарного лікування, або ж згідно з п. 31 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 866 від 24.09.2008 р., тимчасово влаштована [3].

Позитивною є практика скерування постраждалої дитини до спеціалізованої установи – центру захисту дитини Барнахус. Це міждисциплінарна модель надання допомоги дітям, постраждалим від насилля, або які стали його очевидцями. Така модель передбачає надання постраждалій дитині комплексної допомоги та захисту її прав шляхом співпраці різних фахівців: правоохоронців, психологів, медиків, працівників соціальної сфери та ін. Важливим є захист постраждалих дітей від повторної віктимізації й травматизації під час провадження розслідування випадків жорстокого поводження. Середовище Барнахус побудоване із дотриманням важливих принципів: дитиноцентричності, міждисциплінарності, дружнього до дитини середовища, уникнення повторної травматизації та конфіденційності. Таким чином, у центрах захисту соціально-психологічної підтримки у процесі правосуддя дітей, які є постраждалими або стали свідками насилля за моделлю Барнахус, їм комплексно може бути надана психологічна, медична, правова, соціальна та інші види допомоги. Наразі в Україні існує 13 таких центрів захисту дитини, найближчим часом планується відкриття такого ж центру у Львові [4].

На сьогодні правовий статус центрів захисту дитини за моделлю Барнахус не є конкретизованим. Такі центри визнаються спеціалізованими службами для підтримки постраждалих осіб. Водночас не є закріпленням обов'язок поліцейських ювенальної превенції із застосування такої міждисциплінарної моделі надання допомоги дітям, які постраждали від насильства або стали його свідками (там, де вона в Україні запроваджена). На нашу думку, задля забезпечення кожній постраждалій дитині повної, комплексної та ефективної допомоги та захисту її прав і законних інтересів на поліцію ювенальної превенції повинно бути покладено прямий обов'язок співпрацювати з іншими фахівцями (соціальними працівниками, психологами, медиками тощо) – в одному місці (центрі захисту дитини за моделлю Барнахус). Такі центри є ефективним інструментом захисту дітей від насильства та забезпечення їх прав. А поліцейські повинні бути частиною цілісної системи, спрямованої на захист дітей від повторної віктимізації та травматизації під час розслідування кожного випадку домашнього

наси́льства чи жорстокого поводження з дитиною.

Домашнє насильство та жорстоке поводження із дітьми є поширеними правопорушеннями, спрямованими проти життя, здоров'я, честі та гідності дитини. Вони завдають колосальних та часто незворотних наслідків для фізичного та психічного здоров'я підростаючого покоління. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції є провідними суб'єктами, що реагують на такі злочини й правопорушення щодо дітей, а також здійснюють усіх необхідних заходів для забезпечення захисту та законних інтересів кожної постраждалої дитини. Позитивним в Україні є врахування поліцейськими практик та міжнародних стандартів реагування правоохоронних структур на випадки домашнього насильства та жорстокого поводження з дітьми, зокрема застосування міждисциплінарної моделі надання багатопрофільної допомоги дітям, які постраждали від домашнього насильства або стали свідками/очевидцями його учинення Барнахус. Тож в національному законодавстві має бути відображено прямий обов'язок поліції співпрацювати з іншими фахівцями (соціальними працівниками, психологами, медиками тощо) – в одному місці (центрі захисту дитини за моделлю Барнахус) задля забезпечення кожній постраждалій дитині повної, всесторонньої, комплексної та ефективної допомоги та захисту її прав і законних інтересів.

Список використаних джерел

1. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України № 1044 від 19.12.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
2. Порядок забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 р. № 585. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>.
3. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 866. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>.
4. Центр захисту дитини за моделлю «Барнахус» у Львівській області стане чотирнадцятим в Україні: що варто знати про його роботу. *Львівська обласна військова адміністрація*. URL : <https://loda.gov.ua/news/128096>.